

ИДИ ЗАБОН МУБОРАК!

ИНСОН, ҲУҚУҚ ВА ОЗОДИҲОИ ОН АРЗИШИ ОЛӢ МЕБОШАНД

МИНБАРИ

ҲУҚУҚШИНОС

НАШРИЯИ ФАКУЛТЕТИ ҲУҚУҚШИНОСИИ ДМТ * * * №5 (4) 5-УМИ ОКТАБРИ СОЛИ 2013 ШАНБЕ

ДАР ИН ШУМОРА

ИШТИРОК ДАР МАРОСИМИ ИФТИТОҲИ НАҚБИ ЧОРМАГЗАК

САҲ. 2

СИЁСАТИ ХОРИЦИИ ТОЗИКИСТОН - СИЁСАТИ МУВАФФАҚ

САҲ. 3

ОЛИМОНИ Кафедраи Ҳуқуқи Ҷиноятии ДМТ

САҲ. 4-5

ҲУҚУҚ ВА ОЗОДИҲОИ ИНСОН ДАР ТАЪЛИМОТИ МУҲАММАДИ ФАЗЗОЛӢ

САҲ. 6

Сухани рӯз

Ҳар сол ҳафтай аввали моҳи октябр ду ҷашн тавъам меояд, ки яке Иди муаллимон ва дигаре 5-уми октябр - Рӯзи Забон аст. Воқеан, ин устод аст, ки баъд аз модар моро забон меомӯзад, ин муаллим аст, ки дасти моро барои на-виштан рост мекунад, ин омӯзгор аст, ки қироати шеърро ба мо ёд медиҳаду дуруст тақаллум карданро мефаҳмонад. Пас забон ва дарси забон бе устод, ҳеч аст. Омадани ин ду ҷашн дар як давра бе ҳикмат нест. Зеро онҳо яқдигарро пурра мекунанд. Забон дасти муаллим аст. Он чи ки шахс меғӯяд, ифодагари донишшиносӣ афкори ўст. Саъдии Шерозӣ ба-рӯяқ меғӯяд:

То мард сухан нагуфта бошад,
Айбу хунараш нукуфта бошад.
Ҳар беша гумон мабар, ки холист,
Шояд ки палангे хуфта бошад.

Моро ба мақсад мерасонад, забону сухан. Устодро рав-нақу ифтихор аз забон аст. Воизонро бар сари минбари ҷӯбин сухан аст, ки босамар намоиш медиҳад. Файласуфонро ҳикмат аз забон аст. Ин аст, ки дар ин рӯзи фарруҳ, дар ин ду иди фарҳунда ҳамаи устодонро забони буррои оламгир ва дар эҷоди суханҳои олий тафаккури созандаву зоянда та-манно дорам. Ба ҳама донишҷӯён пайи омӯзши илмҳои замонавӣ саъю ҷадал ва барору комёбиҳо хоҳонам. Комрато бошад!

Сайдов Н. Вазири маориф

ИФТИХОРИ БУЗУРГ

Дар шаҳри Душанбе рӯзҳои 3 - 4 октябр Форуми IX-и байналмилалӣ дар мавзуи "Муколамаи забонҳо ва фарҳанѓҳои Иттиҳоди Давлатҳои Мустанқил (ИДМ) ва Созмони Ҳамкориҳои Шанҳай (СҲШ) дар асри XXI" баргузор гардид. Созмониҳандагони ин ҳамоиши бонуфузи байналмилалӣ Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ва Донишгоҳи давлатии забоншиносии Москва мебошанд.

Боиси хурсандӣ ва ифтихор аст, ки дар ин ҳамоиши ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, профессор Муҳаммадиосуф Имомов узви ифтихории Шӯрои олимон ва доктори фахри Донишгоҳи давлатии забоншиносии Москва интихоб гардид. Ректори Дониш-

гоҳи давлатии забоншиносии Москва, профессор Ирина Ивановна Халеева зимни супурдани дипломи доктори фахрӣ ва пӯшонидани абои рамзӣ (либоси маҳсус, мантӣ)-и узви ифтихории Шӯрои олимони ин муассисаи бонуфузи таълимӣ қайд кард, ки профессор Муҳаммадиосуф Имомов барои саҳми босазояш дар рушди ҳамкориҳои илмиву таълимӣ дар фазои таҳсилотии ИДМ бо чунин унвон сазовор шуд. Мавсӯф дар идомаи суханаш афзуд, ки дар фазои таҳсилотии ИДМ профессор Муҳаммадиосуф Имомов ҳамчун шаҳсияти соҳибэҳтиром, олими соҳибмактаб, муҳаққиқи соҳибназар ва ташкилотчи бомаҳорати илму маориф эътироф гардидааст.

Президенти амалкунандай кишвар Эмомали Раҳмон номзад ба мансаби Президенти ояндаи мамлакат пешбарӣ шуд

04.10.2013, соати 11:07 дар анҷумани пешазинтихоботии Ҳизби халқии демократии Тоҷикистон, ки Эмомали Раҳмон раисаш аст, номзадии сарвари давлат яқдилона ҷонидорӣ шуд.

Дар анҷуман бо иштироки беш аз 1 ҳазор нафар вакилон аз тамоми мано-

тики ҷумҳурӣ ва раисони ҳар ду палаҳои парслумони кишвар ҳузур доштанд.

Санаи интихоботи президентӣ дар Тоҷикистон ба рӯзи 6-уми ноябр таъин шудааст. То имрӯз ҳафт ҳизби сиёсӣ ва ҳамчунин Иттилоқи ҷавонон ва Федоратсияи иттилоқҳои қасабаи мустақили Тоҷикистон номзадҳои худ ба мансаби президентиро пешбарӣ намуданд.

Аз ҲХДТ, Иттилоқи ҷавонон ва Федоратсияи иттилоқҳои қасабаи мустақили Тоҷикистон президенти амалкунанда Эмомали Раҳмон, аз ҲКТ Исмоил Талбаков, аз Ҳизби исплоҳоти иқтисодӣ раиси ҳизб Олимҷон Бобоев, аз Ҳизби сотсиалистӣ раиси он Абдуҳалим Ғаффоров, аз Ҳизби аграрӣ академик Толибек Буҳориев, аз Ҳизби демократ раиси он Сайдҷафар Исмонов ва аз Ҳизби нахҷати исломии Тоҷикистон Ойниҳољ Бобоназарова номзад ба мансаби президентӣ дар интихоботи қарибулвӯқӯп пешбарӣ шуданд.

Ҳизби сотсиалист-демократии Тоҷикистон таҳти сарварии Раҳматилло Зойиров рӯи 28-уми сентябр эълом дошт, ки санаи баргузории анҷумани пешазинтихобotiшaro аз 6 ба 12-уми октябр гузаронid.

www.asia-plus.tj

Иштирок дар маросими ифтитоҳи нақби Чормағзак

Субҳи рӯзи 1-уми октябр 2013 Президенти кишвар Эмомали Раҳмон нақби мошингарди Чормағзакро, ки қарib 4,5 км дарозӣ дорад ва дар масири Душанбе-Ваҳдат-Кӯлоб қарор дорад, расман ифтитоҳ намуда, мавриди истифодаи умум қарор дод.

Тавре зикр гардид, ин нақб бо роҳҳои аз шимолу ҷануб ба он пайвасташаванда бо ҳарҷи беш аз 300 миллион сомонӣ бо сифати баланди сатҳи байналмилалӣ бунёд ёфтааст. Дар як-ҷоягӣ бо роҳи мошингарди Душанбе-Ваҳдат-Данғара бошад, ки қитъае аз шоҳроҳи Душанбе-Кӯлоб-Дарвоз-

Хоруғ-Кулма-саҳади Ҷин мебошад, дар маҷмӯъ 630 миллион сомонӣ масраф шудааст.

Хотиррасон бояд намуд, ки то имрӯз бо ин иншоти муҳими нақлиётӣ дар солҳои истиқтоли давлатии Тоҷикистон 31 км нақҳои мошингард соҳта мавриди истифода қарор гирифт. Гайр аз ин, дар ин муддат 1700 километр роҳҳои дорои аҳамияти ҷумҳuriyati маҳаллӣ бо 200 пули ҳурду бузург ва даҳҳо км долонҳои зиддитармавӣ соҳта ва навсозӣ шуд.

www.prezident.tj

ФОРУМИ ҶУМҲURIYATI ЗАНОНИ СОҲИБКОР

Душанбе 2-уми октябр дар Китобхонаи миллии Тоҷикистон Форуми занони соҳибкор дар мавзӯи "Бонувони соҳибкори Тоҷикистон. Таҷриба, мушкилот ва дурнамо" доир гардид.

Форуми мазкур бо ташабbusi Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи

амволи давлатӣ, якҷоя бо Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳuriyati Тоҷикистон ва Ассотсиатсияи миллии занҳои соҳибкори "Қадбону" баргузор шуд. Дар ҷумҳурӣ 160 ҳазор нафар занон ба соҳибкорӣ машгуланد.

www.khovar.tj

Лоиҳаи Қонуни Ҷумҳuriyati Тоҷикистон "Дар бораи муқовимат ба савдои одамон" баррасӣ гардид

Рӯзи 30-уми сентябр 2013 соли ҷорӣ аз Шурӯи Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳuriyati Тоҷикистон дар ҷаласаси навбатии худ, ки таҳти раёсати Раиси Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳuriyati Тоҷикистон Шукурҷон Зуҳуров баргузор гардид, ки дар он

лоиҳаи Қонуни Ҷумҳuriyati Тоҷикистон "Дар бораи муқовимат ба савдои одамон" ва лоиҳаи Қонуни Ҷумҳuriyati Тоҷикистон "Дар бораи расонидани кӯмак ба қурboniёni савдои одамон" муҳокима шуданд.

www.parlament.tj

Фаронсавиҳо тоҷикӣ меомӯзанд

Омӯзиши фарҳанг ва забони тоҷикӣ дар Донишгоҳи миллии забон ва тамадунҳои Шарқ (ДМЗТШ)-и Фаронса ба роҳ монда ҳоҳад шуд. Дар ин бораи сафорати Фаронса дар Тоҷикистон хабар дода ва гуфт, ин дарс, ки "Муқаддими забон ва фарҳангни тоҷикӣ" үнвон дорад, барои донишҷӯён ва нафароне, ки меҳоҳанд, сатҳи дониши ҳудро дар бораи забони тоҷикӣ боло баранд, пешбинӣ шудааст.

Омӯзиши забони тоҷикӣ ё худ дарси "Муқаддими забон ва фарҳангни тоҷикӣ", ки дар ин донишгоҳи Фаронса аз рӯзи 3-уми октябр 2013 соли ҷорӣ шудааст, ҳаф-

тае як бор, дурустараш ҳар рӯзи ҷаҳоршанбе ба донишомӯзон ироа ҳоҳад шуд.

Донишгоҳи миллии забон ва тамадунҳои Шарқ (ДМЗТШ)-и Фаронса соли 1669 таъсис ёфта, дар он донишҷӯён беш аз 93 забон, бахсус забонҳои Аврупои Марказӣ ва Шарқӣ, Осиё, Үқёнусия ва Африқоро меомӯзанд. Инчунин, дар баробари забонҳои мардуми манотики мазкур, оид ба ҷуғрофия, таъриҳ, соҳтор, зиндагии сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии ин ҳалқиятҳо низ ба донишомӯzon дарс гузашта мешавад.

www.pressa.tj

Қонун "Дар бораи фаъолияти волонтёри" қабул шуд

Рӯзи 19 сентябр 2013 соли ҷорӣ Президенти Ҷумҳuriyati Тоҷикистон Эмомали Раҳмон ба як қатор қонунҳои қабулнамудаи Маҷлиси Олии имзо гузошт. Инҳо Қонун "Дар бораи сарфаҷӯй ва самаранокии энергия",

"Дар бораи моҳипарварӣ, моҳигирӣ ва ҳифзи заҳираҳои моҳӣ", "Дар бораи зотпарварӣ", "Дар бораи фаъолияти волонтёри" мебошанд. Қонуни ҶТ "Дар бораи фаъолияти волонтёри" асосҳои ҳукуқӣ, ташкили ва иҷтимоии фаъолияти волонтёриро муайян карда, муносибатҳои ҷамъиятиро вобаста ба амалишавии ин намуди фаъолияти танзим менамояд. Мувофиқи Қонуни мазкур фаъолияти волонтёри - фаъолияти фоиданокии ҷамъиятии ихтиёри, ки аз тарафи шахсони воқеӣ дар шакли кору хизматрасонӣ ба манфиати ҷомеа бемузд анҷом дода мешаванд.

Асосхой ҳуқуқини сиёсати хориции Қумхурии Тоҷикистонро Сарқонун, сана-дҳои меъёри-ҳуқуқӣ, меъёр ва принси-пҳои умумииэтирофшудаи ҳуқуқи бай-налмилалӣ ва санадҳои дигар ташкил медиҳанд.

Консепсияи сиёсати хориции Чумхурории Тоҷикистон 24 сентябрри соли 2002 қабул шуд, ки тибқи он самтҳои асосии сиёсати хориции кишвар бо назардошти манфиатҳои миллӣ муайян карда шуданд, ки дар айни ҳол манфиатҳои

миллии моро ташкил медиҳанд:

- таҳқими эътидол дар кишвар;
 - фароҳам овардани шароити му-соид барои рушди устувори иқтисодӣ ва тадриҷан баланд бардоштани сатҳи зиндагии мардум;
 - таъмини истиқтолияти энергетики;
 - таъмини амнияти озуқаворӣ;
 - аз бунбасти коммуникатсионӣ раҳой баҳшидани кишвар;
 - ҳимояи ҳуқуқу озодиҳо, эътибор ва манфиатҳои шаҳрвандон дар дохил ва хориҷи кишвар;
 - амнияти экологӣ;
 - бунёди чомеаи демократӣ дар асоси усули иқтисодӣ бозоргонӣ;
 - ташаккули камарбандии ҳамсояни нек дар марзҳо
 - инкишофи муносибатҳои боварӣ, дӯстӣ ва ҳамкорӣ бо тамоми кишварҳои олам дар асоси манфиатҳои мутақоби-ла;
 - тақвияти шинохти мусбати кишвар ба баланд бардоштани эътибору ман-зalati он;

- мусоидат ба фаъолияти созандаву қонуни чамъияти точикон ва ҳамватаанон дар кишварҳои дигар.

Консепсияи сиёсати хориҷӣ мохитян идеологияи тамоми фаъолияти давлати Тоҷикистонро дар арсаи муносибатҳои байналмилалии мусоир таҷассум менамояду самтҳои асосӣ, роҳу василаҳои татбиқи манфиатҳои дарозмуддати миллиро муайян мекунад. Он во-баста аз рӯи маҳалли ҷуғрофӣ, мавқеи геополитикӣ ва манфиатҳои иқтисодии Тоҷикистон бояд фарогири панҷ-нуктани ҳавзаи сиёсӣ бошад: - ИДМ; - Осиёи Марказӣ; - фазои зисту амали давлатҳои ҳамсояи форсизабон; - доираи нуғузи давлатҳои мусулмоннишини шарқ; - ҷомеаи байналмилалӣ.

Воқеан, имрӯз пӯшида нест, ки дар дунё ҳеч кишваре бе сиёсати дурустӣ хориҷӣ наметавонад пеш равад ва ҳама гуна пешравиҳо дар татбиқи сиёсати дохилий дар бисёр маврид дар фароҳам овардани шароити муносиб дар хориҷ аз кишвар (ва сиёсати хориҷии он) во-bastagӣ дорад. Зоро имрӯз як қатор ҳатарҳо ба амнияти миллӣ, минтақавӣ ва умумиҷаҳонӣ, аз қабили васеъгардии доираи низоъҳои минтақавӣ, мусаллаҳ-шавӣ, терроризми байналмилалӣ, иф-ротгароии сиёсӣ, бунёдгароӣ, ҷудои-хоҳӣ, қачоқи маводи мухаддир, ҷиноят-кории муташаккили фаромилӣ, паҳн-шавии силоҳи қатли ом, фалокатҳои тех-ногению экологӣ таҳдид мекунанд, ки дар чунин вазъи мураккабу ҷаҳонишавӣ, Тоҷикистони соҳибихтиёрро зарур аст, ки бо риояи тавозун байни раванди ҷаҳонишавӣ ва манфиатҳои миллӣ сиё-сати хориҷиро татбиқ намояд, то кафолати боъзтимоди рушди устувори муносибатҳои байналмилалӣ таъмин гардад.

Слагатди сайналмалари тавмин гардед. Давлати Тоҷикистон ба ҳалли ҳама-
чониба мусбати бухрони сиёсии Афго-
нистон ҷонидор аст ва чунин мешумо-
рад, ки ҳаққи муайян кардан ояндаи
Афғонистон комилан ба худи мардуми
кишвар тааллуқ дорад. Назарӣ давлати
мо нисбат ба истеҳсоли силоҳи атомӣ
на танҳо ба Эрон ва Осиёи Марказӣ,
балки дар ҷаҳон манғиф аст. Чунончи

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомали Рахмон зикр менамояд, ки "мо ба истеҳсоли аслиҳаи ядрӣ дар тамомии мамлакатҳои ҷаҳон, аз ҷумла Эрон зид мебошем, вале дар баробари ин, ҳуқуқи Эронро ба истифодаи энергияи атомӣ, бо мақсадҳои осоишта пуштибонӣ мекунем" (Рӯзномаи "Тоҷикистон" аз 5 августи 2012).

Президент аз минбари Созмони Милали Муттаҳид ва дигар созмону конференсияҳои байналмилалӣ борҳо ибороз дошт, ки "терроризм" дин, мазҳаб ва миллат надорад ва ба ислом пайваст намудани терроризм мантиқ ва воқеяят надорад. Ин ҳақиқати бебаҳс нахустин бор дар чунин сатҳи баланд ба таваҷҷӯҳи тарроҳони сиёсати ҷаҳонӣ ва мардуме, ки ҳама шикасту боҳти хешро дар ислом медианд, расонида шуд. Иттиллои нашрияи Швейцарии "Tagesanzeiger"-ро ин гуфтаро тасдиқ мекунад: "дар давоми соли 2010 дар Аврупо 249 амалиёти террористии гуногуни миқёс ба қайд гирифта шудааст, ки

*Рачабов М.Н.
дотсент, мудири кафедра
хукуки байналмилалӣ*

лии чумхурӣ мусоидат кунад. Вазифаҳои асосии сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон татбиқи манфиатҳои миллӣ мебошад, ки асоси бунёди онро принсипи риояи меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ ташкил медиҳад. Дар марҳилаҳои кунунӣ "вазифаи муҳимтарини сиёсати хориҷӣ эҷоди камарбанди эъти-моду амният дар сарҳади кишвар аз та-риқи рушд ва таҳқими муносибатҳои неки ҳамсоягӣ бо ҳамаи мамлакатҳои ҳамчавор мебошад. Бо ин мақсад Ҷумҳурии Тоҷикистон дар муносибатҳои байнидавлатӣ бо кишварҳои ҳаммарз ва минтақа сиёсати дӯстӣ, ҳамсоягии нек, адами мудоҳила ба корҳои дохилии як-дигарро пеш мебарад ва дар ҳалли ма-соили баҳснок, аз ҷумла масъалаҳои сарҳадӣ ва обу энергетика, ба воситаҳои осоиштаи ҳалли онҳо, яъне музокироту гуфтушунидҳо, афзалиятҳои комил мединад. "Мо минбаъд низ ҷиҳати танзи-ми авзои низъбарангез ибтикороти сулҳоҳона нишон дода, дар ҳаллу фас-ли осоиштаи онҳо иштирок ҳоҳем кард" (

СИЁСАТИ ХОРИЧИИ ТОЧИКИСТОН - СИЁСАТИ МУВАФФАҚ

аз инҳо танҳо сетоаш кори дастӣ мусулмонон мебошад" (Рӯзномаи "Дунё", аз 4 августи с. 2011)

Хадафҳои сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз дурнамоии дарозмуддат ва кӯтоҳмуддат иборат мебошад. Ҳадафҳои асосии сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар дурнамоии дарозмуддат иборат аст аз мақсади ҳифзи манфиатҳои олии кишвар, фароҳам овардани шароити мусоиди берунӣ ба рои рушди устувори гуногунарсаи мамлакат, инкишофи минбаъдаи Тоҷикистон ба ҳайси давлати соҳибистиқолу соҳибхитиёر, дарёфтни ризоят ва манфиатҳои мутақобила бо кишварҳои хориҷӣ ва созмонҳои байналмилалӣ дар ҷараёни ҳалли вазифаҳое, ки онҳо афзалиятҳои сиёсати хориҷии давлатро муайян мекунад.

Ҳадафҳои сиёсати хориҷии Тоҷикистон дар дурнамоии кӯтоҳмуддат барои таъмин ва тақвияти ҷои муносаби кишварамон дар ҷомеаи ҷаҳонӣ, бунёди иқтисоди бозоргонии босамаре, ки ба ҳалли масъалаҳои иҷтимоӣ, ташаккули соҳторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ, таъминии амнияти миллӣ, суръат бахшидан ба равандҳои ҳамоишӣ дар минтақа ва ҷаҳон, ташаккули низоми муносибатҳои шарикӣ ва иттифоқӣ, ки ба такмили шаклҳо ва усули ҳамкории Тоҷикистон дар ҷомеаи ҷаҳонӣ мусоидат менамоянд, нигаронида шудааст.

Паёми Президенти Чүмхүрии Точикистон ба Маҷлиси Олӣ, аз 26 апрели соли 2013 ҳафт ҳадафи асосӣ дар марҳилаи имрӯзаи рушди давлатдории моро дар бар мегирад, ки бо сиёсати дохилию хориҷӣ вобастагии ногусастани дорад.

Якум, ҳифз кардан ва таҳқим баҳ-
шидани давлатдории миллӣ.

Дуюм, ҳамаҷониба густариш баҳ-
шидани худшиносиву худоѓоҳии миллӣ,
ҳисси ватандӯстиву ватандории мардум
ва баланд бардоштани мътирифати си-
ёсиву ҳуқуқии аҳолии кишвар, баҳусус
наврасону ҷавонон.

тони озоду соҳибистиқпол - Ватани маҳбуби ҳамаи мо" муттаҳид намудани таомоми гурӯҳҳо ва қишрҳои чомеаи кишвар. Зоро имрӯз ба ҳеч кас пӯшида нестки муттаҳид нагаштани манфиатҳои гурӯҳӣ, ҳизби ва маҷаллӣ оқибат кишварҳои Ливия, Миср ва Сурияро ба шикаст ва буҳрони сиёсӣ оварда расонид.

Чорум, ҳамчун дастоварди нодир-тарини мардуми Тоҷикистон бештар густириш додани фарҳанги сулҳ ва решадор соҳтани ваҳдату ризояти миллӣ. Воқеан, ҳалқи тоҷик сулҳу ҳамдигарфаҳмиро бо баҳои ҷони беш аз саду панҷо ҳазор курбониёни ҷангӣ таҳмиллии шаҳрвандӣ ва талошу заҳматҳои сангин ба даст оварда ва имрӯз шукргузор аз ороимию суботи сиёсии ҷомеа менамояд, ки озодона кору зиндагӣ дорад.

Панчум, фароҳам овардани шароит барои рушди маънавию ақлонӣ, таҳсилу кор ба ҷавонон ва ҳалли проблемаҳои онҳо ва ҳамоҳангсозии фаъолияти тамоми соҳтору мақомоти давлатӣ дар ин бахш.

Шашум, дар шароити ҷаҳоншавӣ ҳифзи ҳувияти миллӣ ва арзишҳои во-
лони халиқи қуҳанбунёди тоҷик. Зеро дар раванди ҷаҳонишавӣ давлатро зарур-
аст, ки ҳамаҷониба фарҳангу арзишҳои ҳувияти миллиро дастгирӣ намояд та-
ба омезишу бархурди арзишу фарҳангӣ гҳои гуногун маҳв нагардад.

Хафтум, забони точикй дар баробари дигар муқаддасоти миллй - рамзӣ давлатдорӣ, мояни ифтиҳори мо точикон аст, зеро аз ҳаводиси пуртазоди асрҳои миёна то ба имрӯз ҳалқи точикро забони точикӣ эмин нигоҳ доштааст.

Президент самтҳои асосии сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистонро мурдӣ мекунад ва ба татбиқи он роҳбарӣ мекунад (банди 1 ва банди 18-и моддаи 69-и Сарқонун). Вазорати корҳои хориҷӣ вазифадор аст дар таҳияи стратегияи умумии сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва пешшаш намудани пешниҳодҳои Президент ва амалӣ намудани самтҳои сиёсати хориҷӣ баҳри баландгариданни нуғузу обӯй байналмиладар.

Эмомалӣ Раҳмон. Рӯзномаи "Ҷумҳурият", аз 19 марта с. 2013).

Сиёсати дарёфти сулҳ ва оштии миллӣ дар таърихи давлатдории навини Тоҷикистон ба яке аз руқнҳои асосии сиёсати ҳориҷӣ табдил ёфт, ки бемуҳорбот дастоварди бузурги дипломатияи муосири тоҷик ба ҳисоб меравад. Собиқ дабири қуллии Созмони Милали Муттаҳид Кофе Аннан таҷрибаи сулҳи тоҷиконро намунаи ибрат дар ҳалли муноқишиаш дохилӣ барои оламиён дониста буд.

Рукни дигари сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дипломатияи иқти-
садӣ ташкил медиҳад, ки он дар ҳамко-
риҳои иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон
дар соҳаи гидроэнергетика, саноати
кӯҳӣ ва коркарди он, ҷалби сармоязуз-
рии хориҷӣ, пайвастан бо созмонҳои
байналмилалии минтақавио ҷаҳонии
иқтисодию молиявӣ, аз ҷумла Созмони
умумиҷаҳонии савдо (2 марта соли 2013)
ифода мегардад. Қисми муҳими ин баҳ-
шро дипломатияи об ташкил медиҳад
ва пазируфта шудани як қатор ташаббу-
сҳои кишвар дар сатҳи Созмони Мила-
лии Муттаҳид ва баргузории конферен-
сияю ҷорабиниҳои сатҳи байналмилалӣ
дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон ва
берун аз он, гувоҳи пешбурди сиёсати
созандаву ҷавобгӯ ба талаботи манфи-
атҳои миллию минтақа ва ҷаҳон дар ин
самт мебошад.

Дар сиёсати хориҷии кишвар Ҷумҳурии Исломии Афғонистон ҷойѓоҳи маҳсусро ишғол мекунад. Зоро барқарор гардидањи оромӣ, амният, суботи сиёсӣ ва сулҳӣ пойдор дар Афғонистон ҷавобӣ гӯи манфиатҳои миллии Тоҷикистон низ мебошад.

Хамин тариқ, сиёсати хориции Җумхурии Тоҷикистон дар замони мусоир ҳамчун сиёсати муваффақи кишвари мустақил пазишуфта шудааст, зоро он бо дарки вазъи байналмилалӣ ва ҷавобғӯ ба талаботу манфиатҳои миллию минтақа ва ҷаҳонӣ татбиқ карда мешавад.

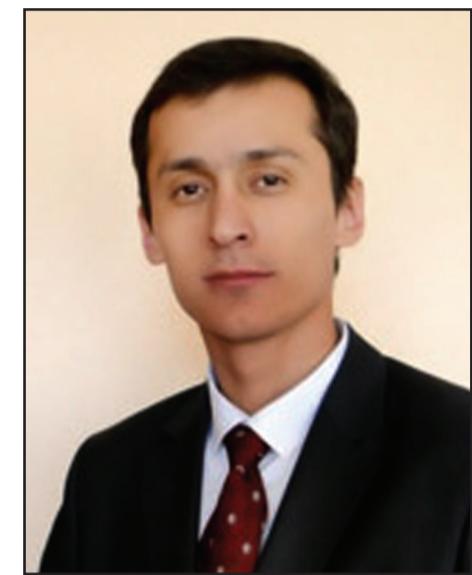
ШАРИПОВ Т.

АЗИМОВ Н.Б.

КАМОЛОВ З.А.

САИДОВ Ш.Н.

Олимони кафедраи

Боиси сарфарозист, ки баъди ҳазорсолаи бедавалатӣ халқи Тоҷик дар охри асри XX соҳиби давлат гашта, оҳиста-оҳиста пояҳои онро аз ҳама ҷиҳат устувор гардонида истодааст. Дар ин асно, ташаккули илмҳои ҳуқуқшиносӣ, аз ҷумла илми ҳуқуқи ҷиноятӣ давра ба давра бо дарназардошти талаботҳои замона дар мустаҳкам намудани давлати миллии тоҷикон қадамҳои устувор гузошта истодаанд. Олимон заҷнире мебошанд байни ҷомеа ва мақоми қонунгузорӣ. Онҳо қонуниятҳои объективии ҷомеааро таҳқиқу ошкор намуда, ба қонунгузор баҳри танзими ҳаматрафа ва самараноки он пешкаш менамоянд.

Яке аз асосгузорони илми ҳуқуқи ҷиноятро баъди соҳибистиқлол гаштани Тоҷикистон месазад доктори илми ҳуқуқ, профессор, мудири кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ Шарипов Тақдиршоҳ Шарифович номид. Устод Шарипов Т.Ш. яке аз аввалин шаҳсиятҳое мебошад, ки соли 1992 дар Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов дар мавзӯи "Шартан маҳкүмкунӣ" рисолаи номзадӣ ҳимоя намуд. Натиҷаҳои ин таҳқиқот дар Кодекси модели ҷиноятии давлатҳои муштаракул-маноғеъ ва аввалин Кодекси ҷиноятии Тоҷикистон соли 1998 васеъ истифода гардид. Бо иштироки бевоситаи ин олими шинохта қонунгузории ҷиноятии ватанӣ бо дарназардошти талаботҳои ҷомеа давра ба давра тақмил ёфта, имрӯзҳо дар мубориза бар зидди ҷинояткорӣ самаранок истифода мегардад.

Профессор Шарипов Т.Ш. таҳқиқоти худро минбаъд дар самти шартон озод намудан аз ҷавобгарии ҷиноятӣ давом дода, соли 2008 дар Донишгоҳи давлатии Москва рисолаи доктории худро дар мавзӯи "Шартан озод намудан аз адои ҷазо: масоили назариявӣ, қонунгузорӣ ва амалия" ҳимоя намуд. Натиҷаҳои ин таҳқиқот дар тақмili институти озод намудан адои ҷазо, амалияи ҳуқуқтатбиқунӣ ва тайёр намудани мутахассисони ҳуқуқшиносӣ васеъ истифода мегардад.

Профессор Т.Ш. Шарипов дар баробари узви комиссияи доимо амалкунанда и тақмili қонунгузории ҷиноятӣ, тадрису тайёр намудани васоити таълимӣ ба забони давлатӣ соҳибмактаб низ мебошад. Бо дастгирӣ ва роҳбарии ин олими шинохта 9 нафар шогирданашон дар шаҳрҳои гуногуни Федератсияи Россия рисолаҳои номзадӣ ҳимоя намуданд, ки имрӯзҳо баҳри ташаккули илми ҳуқуқи ҷиноятии ватанӣ бо ҳамроҳии эшон заҳмати имлӣ мекашанд.

Яке аз олими пурмаҳсул ин дотсенти кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ Н.Б. Азимов мебошад. Ўсоли 2005 дар мавзӯи "Махсусияти ҷавобгарии ҷиноятии ноболигон мутобиқи қонунгузории ҷиноятии Тоҷикистон" дар шаҳри Москва рисолаи номзадӣ ҷиҳати дарёғти номзади илми ҳуқуқ ҳимоя намуда, натиҷаҳои таҳқиқоташ дар тақмili қонунгузории ҷиноятӣ ва мақолаҳои гуногуни илми ҳуқуқи ҷиноятӣ вобаста ба фанҳои кафедра таъмин намудан буд. Чунки дар Тоҷикистон вобаста ба ихтиносси кафедра-12.00.08-ҳуқуқи ҷиноятӣ, ҳуқуқи иҷрои ҷазои ҷиноятӣ ва криминология на дар даврони Шуравӣ ва на баъди соҳибистиқлол гаштан Шурои диссертатсионии ҳимояи рисолаҳои номзадию докторӣ мавҷуд набуд ва нест. Вобаста ба ин, устодони кафедра рисолаҳои номзадию доктории худро дар Донишгоҳҳои ҳориҷӣ кишвар ҳимоя мекарданд. Ба ҳама маълум аст, ки ҳимоя дар Донишгоҳи ҳориҷ аз ҷумҳурӣ дар баробари сатҳи баланди таёрии қасбию илмӣ, ҳарчи муайни маблагро талаб мекунад. Бо ин сабаб, аз соли 1991 то соли 2011 се нафар устодони кафедра рисолаҳои номзадию доктории худро дифоъ намуданду ҳалос.

Аммо соли таҳсили 2011-2012 на танҳо барои кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ балки барои илми ҳуқуқи ҷиноятии ватанӣ соли таъриҳӣ гашт. Чунки дар ин сол бо дастгириҳои бевоситаю пайвастаи Вазири маорифи ҶТ Н.Сайдов, ректори ДМТ С. М. Имомов ва декани факултai ҳуқуқ Э. С. Насурдинов қарib таъмоми аспирантон ва ассистентони ин кафедра дар мавзӯҳи гуногуни мубрами қонунгузории ҷиноятӣ рисолаҳои номзадию доктории хешро дар Донишгоҳи давлати лингвистикаи шаҳри Москва ҳимоя намуданд. Зикр кардан ба маврид аст, ки дар асоси шартномаи

ниую семинарӣ ва курси махсус бо ин ном васеъ истифода мегардад.

Яке аз масоили мубрами дар наазди кафедра, тулии солҳои зиёди мавҷудияташ, истода, ин бо олимони соҳибтакассуси унвондор вобаста ба фанҳои кафедра таъмин намудан буд. Чунки дар Тоҷикистон вобаста ба ихтиносси кафедра-12.00.08-ҳуқуқи ҷиноятӣ, ҳуқуқи иҷрои ҷазои ҷиноятӣ ва криминология на дар даврони Шуравӣ ва на баъди соҳибистиқлол гаштан Шурои диссертатсионии ҳимояи рисолаҳои номзадию докторӣ мавҷуд набуд ва нест. Вобаста ба ин, устодони кафедра рисолаҳои номзадию доктории худро дар Донишгоҳҳои ҳориҷӣ кишвар ҳимоя мекарданд. Ба ҳама маълум аст, ки ҳимоя дар Донишгоҳи ҳориҷ аз ҷумҳурӣ дар баробари сатҳи баланди таёрии қасбию илмӣ, ҳарчи муайни маблагро талаб мекунад. Бо ин сабаб, аз соли 1991 то соли 2011 се нафар устодони кафедра рисолаҳои номзадию доктории худро дифоъ намуданду ҳалос.

Аммо соли таҳсили 2011-2012 на танҳо барои кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ балки барои илми ҳуқуқи ҷиноятии ватанӣ соли таъриҳӣ гашт. Чунки дар ин сол бо дастгириҳои бевосitaю пайвастаи Вазири маорифи ҶТ Н.Сайдов, ректори ДМТ С. М. Имомов ва декани факултai ҳуқуқ Э. С. Насурдинов қарib таъмоми аспирантон ва ассистентони ин кафедра дар мавзӯҳи гуногуни мубрами қонунгузории ҷиноятӣ рисолаҳои номзадию доктории хешро дар Донишгоҳи давлати лингвистикаи шаҳри Москва ҳимоя намуданд. Зикр кардан ба маврид аст, ки дар асоси шартномаи

ҳамкории дутарафа байни Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ва Донишгоҳи давлати забоншиносии шаҳри Москва оид ба масъалаи табодули устодону шогирдон, аспирантону докторантон иқдоми начибе амалӣ гардонида шуд, ки назирашро таърихи Донишгоҳ ёд надорад. Маҳсаамарави ин шартнома он гашт, ки дар Шурои диссертатсионии назди Донишгоҳи давлати забоншиносии шаҳри Москва 6 нафар аспирантон-Ш.Сайдов, А.Сафаров, Б. Сайдвалиева, Р. Шарипов, Н. Қудратов, А. Назаров, З. Тайфуров рисолаҳои худро ҷиҳати дарёғти унвони номзади илми ҳуқуқ ва 1 нафар докторант- дотсент Н. Азимов рисолаи доктории худро ҷиҳати дарёғти унвони доктории илми ҳуқуқ қазои рӯи ихтиносси 12.00.08-ҳуқуқи ҷиноятӣ, ҳуқуқи иҷрои ҷазои ҷиноятӣ ва криминология дифоъ намуданд. Айни замон як ассиstantи кафедра -Г. Юлдошева ва аспиранти ҳамин кафедра -Н.Тоиров дар соли ҷорӣ рисолаҳои номзадии худро тайёр намуда, барои ҳимоя пешниҳод намуданд. Умедин аст, ки дар соли таҳсили ҷорӣ рисолаҳои номзадии худро дифоъ намуда, сатҳи олимони ҳуқуқшиносӣ кишварро пурра мегарданд.

Ба ин гурӯҳ яке аз аввалинҳо дотсент Сайдов Ш.Н. дохил мешавад. Мавсуф 15 декабря соли 2011 дар Донишгоҳи давлатии забоншиносии шаҳри Москва рисолаи номзадиро дар мавзӯи "Ҷавобгарии ҷиноятӣ" барои қоҷо мутобиқи қонунгузории ҷиноятии Тоҷикистон" ҳимоя намуд. Натиҷаҳои таҳқиқоти дотсент Ш.Н. Сайдов барои амалияи ҳуқуқтатбиқунӣ дар шароити

Масоили мубориза бо даромадҳо, ки дар натиҷаи содир намудани ҷиноятӣ ба даст оварда шудаанд, бо дарназардошти ворид шудани Тоҷикистон ба ҷараёнҳои ҷаҳонишавӣ бисёр ташвишовар аст. Даромадҳо бо роҳи ҷиноятӣ ба дастовардашуда асосан барои инкишоф додани фаъолияти ҷинояткорона дар оянда равона шуда, ҷомеаи ҷаҳониро ба ташвиш овардааст. Файр аз ин, Тоҷикистон аъзои як қатор созмонҳои байнамиллалӣ дар ин соҳа, гардидааст, ки иҷро намудани талаботҳои онҳо барои кишвари мо зарур аст.

муосир мубрам ба ҳисоб меравад. Чунки ҳамсоягӣ бо Афғонистони ҷангзада ва ворид шудани маводи нашъаовар тарики қочоқ ба қишивари мо зарурати пурзур намудани муборизаро дар ин саамт талаб менамояд. Дар баробари ин, паҳлуни дигари ин таҳқиқот ба инкишоғи назарияҳои илми гуногун дар саамти мубориза бар зидди қочоқ равона гаштааст. Ин натиҷаҳо имконият медиҳанд, ки ҳангоми тақмили қонунгузории ҷиноятӣ аз он васеъ истифода карда шавад.

Масоили мубориза бо даромадхое, ки дар натиҷаи содир намудани ҷиноят ба даст оварда шудаанд, бо дарназардошти ворид шудани Тоҷикистон ба ҷараёнҳои ҷаҳонишавӣ бисёр ташвишовар аст. Даромадҳои бо роҳи ҷиноят ба дастовардашуда асосан барои инкишоғ додани фаъолияти ҷинояткорона дар оянда равона шуда,

"Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қонунӣ гардонидани (ба расмият даровардани) маблагҳои пулӣ ё молу мулки дигаре, ки бо роҳи ғайриқонунӣ ба даст оварда шудаанд" баҳшид. Натиҷаҳои ин таҳқиқотро сарбаландона номбурда 15 декабря соли 2011 дар Донишгоҳи давлати забоншиносии шаҳри Москва ҳимоя намуд. Натиҷаҳои асосноҳои ин таҳқиқот тавасути Маркази миллӣ қонунгузории наэди Президенти Тоҷикистон ба парлумони қишивар ирсол гардид, ки он ба ворид намудани тағйиру иловаҳо моддаи 262 КЧ гардид. Ҳамчунин натиҷаҳои ин таҳқиқот дар шакли монография ва воситаи таълимӣ чөп гардидаанд, ки барои инкишоғ додани назарияҳои концептуалии дар он баррасӣ гардида мусоидат мекунанд.

Масоили мубориза бо ҷиноятҳо алайҳи моликият дар шароити имрӯза яке аз вазифаҳои асосии илим ва қонунгузории

Авф ва табииати ҳуқуқии он аз рӯзи пайдоиши инсоният дикқати ҳама ҷалб намуда, давлатмардонро ҳоҳони самаранокии онро ҷустуҷӯ менамоянд. Бо дарназардошти ин, мавзӯъ, аз ҷониби собиқ аспиранти кафедра, мувонии директори Маркази миллӣ қонунгузории наэди Президенти Тоҷикистон Саидвалиеве Б.С. мавриди таҳқиқ қарор гирифта, мавсүф ин мавзӯъро дар Донишгоҳи давлатии забоншиносии шаҳри Москва 1 марта соли 2012 ҳимоя намуд. Натиҷаҳои ин таҳқиқот дар беҳтар намудани самаранокии татбиқи санади авф ва инкишоғ додани илми ҳуқуқи ҷиноятӣ имконият медиҳад.

Бо гузареш ба иқтисоди бозорӣ рушд намудани рақобат дар байнини субъектони ҳоҷагидории гуногун масоили муфлис шудани баъзе аз онҳоро ба миён овардааст. Бо мақсади пешгири намудан аз муфлисии соҳта ва ҳифзи

Дар баробари ин, ассистентони кафедра Назаров А.Қ. ва Тайфуров З.С. низ соли 2012 дар Донишгоҳи давлатии забоншиносии шаҳри Москва рисолаи номзадӣ ҳимоя намуда, соҳби увони номзадӣ илми ҳуқуқ гаштаанд. Назаров А.Қ. яке аз муҳаққиқони ҷавоне мебошад, ки масоили меъёरҳои ҳуқуқии ҷиноятии Қуръону ҳадисҳоро вобаста ба қонунгузори ҷиноятии муосири Тоҷикистон мавриди таҳқиқ қарор додааст. Мавсүф айни замон иҷроқунанда вазифаи мудири кафедраи криминалистика ва фаъолияти экспертизаи судӣ мебошад.

З.С. Тайфуров масоили ҷазои маҳрум соҳтан аз озодиро ба риштai таҳқиқи қашида, самаранокии онро дар мисоли таҷрибаи судии Тоҷикистон пурра ва муфассал нишон додааст. Натиҷаи ин таҳқиқот дар монографияи "Правовое регулирование лишения свободы в Республике Таджикистан" соли 2013 таҷассум ёфтанд.

ҲУҚУҚИ ҔИНОЯТИИ ДМТ

ШАРИПОВ Р.И.

НАЗАРОВ А.Қ.

ТАЙФУРОВ З.С.

САФАРОВ А.И.

ҷомеаи ҷаҳониро ба ташвиш овардааст. Ғайр аз ин, Тоҷикистон аъзои як қатор созмонҳои байналмиллалӣ дар ин соҳа гардидааст, ки иҷро намудани талаботҳои онҳо барои қишивари мо зарур аст. Самаранок ташкил намудани мубориза бо ин зуҳурот имконият медиҳад, зуҳуротҳои гуногуни ҷиноятӣ, аз қабилии коррупсия, гардиши маводи муҳаддир ва экстремизм пешгирий карда шавад. Маҳз ин талаботи рӯзмаро ба назар гирифта, дотсент Сафаров А.И. мавзӯи таҳқиқоти ҳудро ба масоили

рии ҷиноятии қишивар мебошад. Маҳз муҳимиёти ин мавзӯъ водор намудааст, ки он ба сифати мавзӯи таҳқиқотии 5-солаи кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ гардад. Дар ҳамин асно, яке аз ҷиноятҳои ин гурӯҳ - қаллобӣ аз ҷониби дотсенти кафедра Шарипов Р.И. мавриди таҳқиқот қарор гирифт. Номбурда 1 марта соли 2012 дар Донишгоҳи давлатии забоншиносии шаҳри Москва дар мавзӯи "Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ҷиноятҳо" рисолаи номзадӣ ҳимоя намуда, соҳби увони номзадӣ илмҳои ҳуқуқшиносӣ гардид.

манфиатҳои кредиторон дар ин саамт қонуни ҷиноятӣ як қатор меъёрҳои ҳудро ба он баҳшидааст. Вале самаранок татбиқ намудани он дар амалия таҳлили илмани асоснокро талаб мекунад. Маҳз ин ҳолатро ба назар гирифта аспиранти кафедра Қудратов Н.А. дар мавзӯи "Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ҷиноятҳо" дар соҳаи муфлисашавӣ" рисолаи номзадӣ навишта, онро 15 июня соли 2012 дар Донишгоҳи давлатии забоншиносии шаҳри Москва сарбаландона ҳимоя намуд.

Дар айни замон ду ассистенти кафедра Мирзоҳамедов Ф.А. ва Юлдошева Г. М. низ рисолаҳои номзадии ҳудро тайёр намуда, дар соли ҷорӣ ҳимоя менамоянд. Бойси хушнудист, ки бо ҳимоя намудани рисолаҳои номзадии ин ду нафар дар кафедра ягон олими бе увон намемонад, ки беҳтарин дастовард баҳшида ба 65-солагии Донишгоҳи миллӣ Тоҷикистон мебошад.

Анвар САФАРОВ
дотсенти кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ

АЙНӢ ВА ЗАБОНИ ТО҆ЦИКӢ

Рӯзи 3-юми сентябрь соли 2013 баҳшида ба ҷаҳни Рӯзи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар факултети

ҳуқуқшиносӣ мизи мудаввар дар мавзӯи "Забон - омили ҳасстии миллат" баргузор гардид. Дар конференси мазкур ус-

тодони факултети ҳуқуқшиносӣ, донишҷӯён ва дигар устодони ДМТ бо маърӯзаҳои илмӣ баромад намуданд. Аз ҷумла мудири кафедраи ҳуқуқи судӣ ва назорати прокурорӣ дотсент Маҳмудов И.Т. бо сухани муқаддимавӣ мизи мудавварро кушода, аҳамияти забон дар ҷомеааро маҳсус қайд намуд. Шахсони зерин бо маърӯzaҳо баромад намуданд:

Асозода Х. - доктори илмҳои филологӣ, профессор дар мавзӯи "Баъзе мулоҳизаҳои С.Айнӣ оид ба забони тоҷикӣ", Диноршоев А.М. - н.и.ҳ., дотсент, мудири кафедраи ҳуқуқи консти-

тутсионии факултети ҳуқуқшиносии ДМТ дар мавзӯи "Проблемаҳои забони қонун", Шоинбеков О. - муаллими қалони кафедраи забонҳои ҳориҷии факултети ҳуқуқшиносӣ дар мавзӯи "Рӯзи забон", Абдуллоев Ш. - донишҷӯи курси 1-ум

дар мавзӯи "The problem of tajik Language in the Emirs time in Bukhara". Дар охир аз ҷониби иштирокчиён ба маърӯзакунандаҳо саволҳои мушахҳас дода шуд ва муҳокимаву пешниҳодҳо иброз гардид.

Ҷ. СА҆ДИЗОДА

АЗ ТАЪРИХИ ПАЙДОИШ ВА ГУСТАРИШИ НИҲОДИ ПРЕЗИДЕНТИ

Ниҳоди президентт ҳамчун сарвари давлат, дар таҷриба давлатдории ҷаҳон таърихи беш аз дусадсола дорад. Истилоҳи "президент" аз лотинӣ буда, аз ду кисм "rae"-пеш ва "sedere"-нишастан иборат аст. Аз ин истилоҳ бармеояд, ки дар сафкаши соҳибмансабони давлатӣ президент мансабдори аввал ё худ олии қишвар ҳисоб мёёбад. Бори аввал президент чун масаби давлатӣ дар ИМА соли 1787 ҳангоми қабули Конституцияи ин қишвар таъсис дода шуд. Баъдан дар оғози асри XIX ба ин таҷриба қишварҳои Амрикои Лотинӣ таввакҷӯзҳои намуданд. Дар Аврупо мансаби президент соли 1848 дар ду қишвари ин қитъаи олам-Фаронса ва Швейцария таъсис дода шуд. Вале ба таври васеъ дар давлатдории ҷаҳонӣ ниҳоди мазкур дар асри XX паҳн гардид. Бо итном расидани ҷангидуими ҷаҳонӣ дар яканд давлатҳои Аврупо ба монанди Австралия, Полша, Чехословакия таъсис ёфт. Баъдан, дар соҳиби 30-40-уми асри XX ин раванд ба Шарқи Наздики ва Осиё паҳн шуд: Филиппин, Лубонон, Сурیя аз ин ниҳоди истиқбол карданд. Минбаъд дар Италия, Ҳиндустон ва Кореяи Ҷанубӣ низ мансаби президенти таъсис дода шуданд. Ҳусусити мансабдори олӣ будани "президент" дар он мебошад, ки ўнтиҳобӣ аст, яъне ин мансаб

таъинӣ нест, балки тавассути интиҳоботи умумихалқӣ (масалан. Тоҷикистон, Русия ва ф.) ё парламентӣ (Италия, Олмон ва ф.) ишғол мегардад. Нақши президент ҳамчун довар, ҳамоҳангози миёни рӯнҳои ҳокимиётӣ баён гардида, вазъи ҳуқуқи ўдар конституцияи ҷумҳуриҳо мустаҳкам гардида, мавқеи ўдар низоми ҳокимиётӣ давлатӣ муаян карда шудааст. Дар ИМА-президент сардори воқеии давлат ва роҳбари расмии ҳуқимиётӣ қишвар, дар Фаронса-президент сардори давлат ва сарвари воқеии ҳокимиётӣ икроия ва дар Олмон-президент сардори давлатӣ ва ҳамкории онҳо, давлатӣ дониста мешаванд.

Дар Тоҷикистон таъсиси мансаби президентиро Конституцияи соли 1978 пешбинӣ карда буд ва аз соли 1991 дар Тоҷикистон мансаби президенти интиҳоб карда шуд. Мувоғики моддаи 64 Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон "Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон сарвари давлат ва ҳокимиётӣ икроия (Ҳуқумат) мебошад".

Президент ҳомии Конституцияи соли 1978, ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шаҳрвандӣ, қафили истиқололияти миллӣ, ягонагӣ ва тамомии арзӣ, пойдари ӯ бардавомии давлат, муҳаррматии фаъолияти мақомоти давлатӣ ва ҳамкории онҳо,

риояи қарордодҳои байналмиллалии Тоҷикистон мебошад".

Ҳамчунин Мувоғики Конституцияи ҔТ Президент самтҳои асосӣ ва сиёсати ҳориҷро муайян менамояд, масалаҳои ҷанг ва сулҳро матраҳ месозад, вазъияти фавқулода эълон менамояд, ба қонунҳо имзо мегузорад, ё боз мегардонад, мақомоти расмии икроия ва сохторҳои машваратиро назди худ созмон медиҳад, бо паёму изҳорот баромад мекунад. Ҕун қоидиа умум Президент гуфтушунидҳои байналмиллали доир месозад ва ба муҳоҳдаҳои байналмиллали имзо мегузорад, сарфаромондехи қувваҳои мусаллаҳ ҳисоб мёёбад, бо мукофоту инвонҳои расмӣ сарфароз мегардонад, авф менамояд, ҳамчунин сарони намояндагиҳои дипломатиро дар ҳориҷ таъин ва озод ва эътиимодномаҳои сафирони ҳориҷиро қабул менамояд.

Президент таҳти ҳимояи қонун қарор дорад. Вобаста ба ҳамин 4 ноябрини 1995 Ҕонуни ҔТ "Дар бораи таъминот, адои хизмат ва муҳофизати Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон" қабул карда шуд. Дар моддаи 1 қонуни мазкур омадааст

"Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти ҳимояи давлат қарор дорад. Ҳаёт, саломатӣ, озодӣ ва шаъну шарафи Президент таҳти ҳимояи қонун мебошад. Шахсоне, ки ба ҳаёт, саломатӣ, озодӣ ва шаъну шарафи Президент қасд мекунанд, мувоғики қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ қашида мешаванд".

Президент дар ҳама ҷумҳуриҳо ҳамчун мансабдори олии давлат дорои даҳлопазирӣ буда, шаъну шарафи ўбо қонун ҳифз мегардад, ба ўва аҳли оилаш муҳофизон ва хизматрасонии даҳлор таъмин мегардад, ба Президент ишғоли мансаби дигари муздинок манъ карда мешавад. Сарчашмаи таъминоти молиявии Президент танҳо ҳазинаи давлат мебошад.

Машраби Даврон
донишҷӯи соли 2-юм

1.
George Washington 1789-1797

ҳама неъмати илоҳиест, ки мо ин мартабаи олимақомро дар руи замин соҳиб гаштем ва бо розигии вай ҳуқуқҳои ҳешро пайдо намудем.

Қайд намудан зарур аст, ки ҳамаи олимону мутафаккирон ва ҳуқуқшиносони гузашта барои иброз намудани ҳуқуқи озодиҳои инсон ба мушкилотҳои зиёд рӯ ба рӯ шудаанд. Инсонҳо, ки ҳуқуқҳои ҳешро дар ҳаёт татбиқ карда наметавонанд ба мушкилиҳои зиёде рӯ ба рӯ мегарданд. Аз ин рӯ, ҳар як шахс бояд на танҳо ҳуқуқҳои ҳешро

Ҳуқуқҳои ҳудро донем...

та наметавонад. Шояд инсон бе давлат ва қонун умр ба сар барад, вале бе доштани ин муқаддасоти бузург инсон ҳарғиз зиндагии хушу осударо мояссар шуда наметавонад. Аз ин ҷо ҷунин бармеояд, ки давлат, ҳуқуқ ва қонун бе инсон ва инсон бошад, бе ҷунин гӯҳарҳои қимат баҳои пойбарҷо буда наметавонад. Бар замми ин, то он даме, ки дар давлат инсонҳои бошуру ва дорои дониши хуб мавҷуд набошанд, давлат ва ҳуқуқ ҳам ташаккул ёфта наметавонад. Пояндағиу устувории давлат ва ҳуқуқ дар дасти шаҳрвандон мебошад. Агар шаҳрвандон ҳуқуқҳои ҳешро надонанд ва онҳоро ҳимоя карда натавонанд, ҳамеша зери фишору ранҷуриҳо қарор мегиранд. Бинобар ин, инсон бояд бо тамоми ҳастӣ қўшишҳои ҳешро баҳри ҳимояи ҳуқуқҳои ҳуд ва баҳри давлату миллати ҳешро ҳарҷ намояд. Мо бояд шукрони аз он намоем, ки Худованд моро мартабаи инсонӣ додааст ва ба мо

донад, балки онҳоро ҳимоя низ карда тавонад. Зеро то қадом андоза ҳимоя шудани ҳуқуқи шахс аз худи ўвобаста аст.

Одинаев ҶАҲОНГИР,
донишҷӯи курси 1-ум

РЎЙХАТИ АҶЛОХОНҲОИ ФАКУЛТЕТ

КУРСИ 2.01

- Буриев Навруз Имонқулович
- Ҳочибоев Анушервон Баҳодурович
- Камолова Муҳаббат Саидаслановна

КУРСИ 2.02

- Зоҳидова Шаҳло Аъзамовна
- Хусензода Шарифҷон Улфатович

КУРСИ 3.02

- Маҳмудова Рухшона Раҳматуллоевна
- Насриддинов Достон Җабборович
- Тоҳирова Нозалин Амрulloевна
- Сафарова Азиза Каримуллоевна

КУРСИ 3.01

- Худойбердиев Дилшод Изатуллоевич
- Акобирзода Нилуфар
- Зарипов Абдукарим Ҳасановиҷ
- Илёсова Фарангис Шарифовна
- Сидиков Сўҳроб Сироҷovich
- Рауфов Ҳилолиддин Ҳайдаровиҷ
- Савзаев Рустам Исройлович

КУРСИ 4.01

- Насриддинов Фирдавс Сафаровиҷ

2. Саёҳати Одиназодаи Вали

- Самандар ибни Анвар
- Қурбонов Беҳruz Шарифовиҷ
- Мирзоев КомронFaфоровиҷ
- Сидиков Далер Имомиддиновиҷ
- Азамова Дилшода Мамуроновна
- Аъзамов Фирдавс Собитовиҷ
- Сайдов Табассум Шомуддиновиҷ

КУРСИ 5.02

- Фағурова Фарзона Амирҷоновна
- Ҳасанзода Лочини Қурбонали
- Хошков Фируз Азизхояевиҷ
- Ҳамдамова Шукрони Мирзоҳамдамовна
- Алямова Манижа Исмоиловна

КУРСИ 5.01

- Акобиров Амирҳамза Ҳасановиҷ
- Баҳриддинова Дилноза Субҳиддиновна
- Исоев Комёр Мадвалиевич
- Сайдзода Комрони Сафар
- Мирзораҳими Баҳромӣ
- Соҳибов Зайниддин Маҳмадшариповиҷ

ОМИЛХОЕ, КИ ЧАВОНОНРО БА СҮЙИ ЧИНОЯТ МЕБАРАНД

Холо, ки ман дар синну соли чавоний қарор дорам ва ин айёмест пурчышу хуруш. Ва ин давраро мо чавонон дар замоне си-парӣ намуда истодаем, ки ҳама шароит бароямон фароҳам аст. Ин ҳама неъмат ва фазои ором баҳри мо ба осонӣ мусассар нағаштааст. Дигар Истиқтол! Бояд қайд кард, ки ин неъмати Худородод на ба ҳама давлатҳо мусассар мегардад. Бо шароғати ин мо чавонон озодона таҳсил менамоем ва дониши худро сайқал мениҳем.

Мо чавонон, ки ояндаи ин ватани зебову дилкаш аз бисёр ҷиҳат аз мо вобастай дорад, бояд қӯшиш намоем, ки номи Тоҷикистони азизи худро дар арсаи ҷаҳонӣ баланд бардорем ва муаррификундандаи миллати мутамаддин бошем.

Чуноне ки мегӯянд, гул бе хор намешавад, ҳамон гуна ҷамъият низ бе шахсони тасодуфи буда наметавонад. Мутаассифона дар байнҳи чавонон низ ҳастанд, ҷунин ашхосе, ки шафоғияти муҳити чавононро ҳалалдор месозанд. Маҳз ҳамин ҷиз таъсири худро метавонад ба чавонони нотавонбину сабукфиррасонад. Бе шубҳа метавон гуфт, ки баъзе аз ҳизбу гуруҳҳое, ки ҳадафҳои нопок доранд, метавонанд ин гуна чавононро бо ҳар роҳу воситае, ки набошад ба доми худ қашанд. Аммо як нуқтаро бояд қайд кард, ки шахси бо ҳадафҳои нопок ва бади худ амалеро иҷро кардани бошаду ҳеч гоҳ ба мақсадҳои хеш ноил намегардад. Мо чавонон бояд қӯшиш намоем, то аз ин гуна ҳизбу гуруҳҳои ифратгаро дар канор бошем.

“Он ки туро ба бадрафтӣ дарозӣ ҷонад, фиребат дода”- фармудааст пайгамбар Муҳаммад (с). Аз ин гуфтаҳо бармеояд, ки рафиқӣ бад туро оҳиста-оҳиста ба кирдорҳои ношониста ва ҳатто ба содир намудани чиноят оварда мерасонад. Бинобар ин,

дар интиҳоб намудани рафиқӣ бояд дод, то қи оқибат ба пушаймони оварда нарасонад. Чуноне, ки дар урғият гуфтаанд “Бо моҳ шини моҳ шавӣ...”

Мутаассифона, аксар ҳамсолони мо бо рафиқони ношониста ҳамроҳ шуда, аввал сигуру тамоқуаш, каме баъдтар ба майнушӣ, нашъамандӣ даст мезананд. Ҳамин тавр, ниҳоят ба гирдобе мепечанд, ки оқибаташ маҳбас ё беморҳона мебошад. Андеша намекунанд, ки онҳо аввалин ба худ ва баъдан ба оилаҳояшон зиён меоранд, гарчанде таъсираш ба ҷомеа низ мушоҳид мешавад. То ҷое мо медонем, ҳар кореро оғозе, ҳар оғозеро анҷо-

Миллат ва ҳалқ он вақт зинда мемонад, агар забон зинда бошад.

Эмомали Рахмон

Забон як рукни асосии миллат мебошад, ки бе он давлату давлатдорӣ майниен надорад. Ваъте забон нобуд шуд, пас яқин аст, ки миллат нобуд ҳоҳад шуд. Имрӯз дар осмони соғи забони модарии мо яқчанд абрӯҳи ҳурд-ҳурдӣ пайдо шуда истоданд, ки ба нурӯшии забон монеа шуда истоданд. Аввалин боиси ниғаронӣ ва таассуғ аст, ки аксарияти ҷавонон бо забоне гуфтагӯ мекунанд, ки хоси ягон ҳалқу миллате нест. Ин

нида истодааст, гузоштани номҳо мебошад, ки ягон маънини аслии худро надоранд. Ба мисоли ин оварда метавонем: Баха, Тоҳа, Нека, Ҷага, Дима ва даҳҳо ҷунин номҳои бемаънини бо тасири русӣ пайдошуда. Бадбахтӣ дар он аст, ки ин шахсон бо ин номҳои авбошона фарҳ мекунанд! Ҷойе ми дигар ном надорем ё таърихи худро фаромӯш кардаем, ки ҷунин номҳои бемаъниро ба худ раво мебинем? Як бор ба таърихи гузаштаи худ назар қунед ва бубинед, ҳазорҳо ҳазор номҳои таъриҳӣ мавҷуданд, ки саропо дори маънианд. Пас ҷаро ми ҷунин номҳоро ба худ раво набинем?

Дигар омил ин бо забони гайр

ЗАБОНИ СОХТАИ ЧАВОНОНИ ИМРӮЗА

ҷой гуна забон аст? Ин забони соҳтае мебошад, ки дар таркиби он калимаҳои яқчанд забонҳои гуногун бо ҳам омезиш ёфтаанд (тоҷикӣ, русӣ, англӣ, ўзбекӣ...). Аз ҳама нигарон-кунандааш он аст, ки бештари ҷавон-дӯхтарон бо ҷунин “забони нав” гуфтагӯ мекунанд ва ба назар ҷунин мемоняд, ки забони мӯширатии ҳарӯзаи онҳо шудааст. Аввалин ҷизе, ки модар ба фарзанди навзоди худ мемоӯзад, ин забон аст. Пас фикр қунед! Оё онҳо ин забонро ба фарзандони худ мемоӯзанд? Дар сурати омӯзтан ва ҷунин давом ёфтан баъд аз гузашти солҳо, аз Ҷӯҳимон дур нест, ки дар Тоҷикистон забони наве ба вучуд ояд, ки ба бузургии забони тоҷикӣ ми таъсирӣ манғифи худро расонад. Устод Лоиқ дар боби ҷунин ҳоинони забон мисраҳои бисёр хубе гуфтааст:

**Аз тамоми ину он
гумкардагон,
Зиштрӯттар нест
дар рӯи ҷаҳон.
З-он, ки гум карда
забони модарӣ
Ҳарф гӯяд бо ту бо
ҷандин забон.
Зарҳ бодо шири
модар бар қасе
К-ӯ забони модарӣ
гум кардааст.**

Як омили дигаре, ки ба рушди забон таъсирӣ манғифи худро расо-

ништани номҳои тоҷикӣ мебошад. Дар Қонуни забони қабли, ки бо қарори Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 22 июли соли 1989 қабул шуда буд, як нуқтаи бисёр хуб дар қисми 2-и моддаи 31 омада буд: “Шаҳрвандони Тоҷикистон ҳақ доранд, ки мувофиқи анъанаҳои миллии худ ном дошта бошанд. Онҳо метавонанд, ки ном, номи падар ва фамилияи худро мувофиқи имлои забони тоҷикӣ нависанд”. Аммо дар қонуне, ки 5 օктябрی соли 2009 қабул карда шуд, ин қисми қонуни пешина бекор карда шудааст, ки ин аз баҳама миътияти дастандаркорони қонун нисбат ба забони тоҷикӣ далолат мекунад. Саволе ба миён меояд, ки барои чӣ маҳз ин қисматро партофтаанд? Маҳз ҳамин партофтаҳо буд, ки имрӯз таъсирӣ бади онро шаҳрвандон ҳис кардаанд, ки барашта номи тоҷикӣ худро боз бо пасвандҳои -ев-, -ов-, -евич- иваз карда истодаанд, ҳол он ки тоҷикон номҳои худро доранд. Бояд мақомоти қонунгузор ба ин масъала дикъати маҳсус диханд.

Имрӯз ҳатто баъзе аз ҷавонон бо забони адабӣ фикри худро баън карда наметавонанд. Ҳар як шахсе, ки ба кор қабул карда мешавад, бояд аввализ аз забони тоҷикӣ имтиҳон супорад ва баъд ба кор қабул карда шавад. Дар мактабҳо ва донишгоҳҳо дарси забони тоҷикӣ бояд фароғи-

ри воситаҳои замонавии таълим бошад. Бояд синғонаҳои лингафонӣ ва маводи аёни ва инҷунин дисқоӣ забони тоҷикӣ тайёр карда шаванд, то ҳар шаҳрванде, ки ба омӯзтани забони тоҷикӣ шавку рагбат дорад, аз он истифода намояд, шунавад, омӯзӣ ва бештар фаҳмад. Ҷунин намуди фаъолият дар бисёре аз қишиварҳои ҳориҷӣ ҷой дорад. То ки ҳонандо ва ё қадри оянда (новобаста аз иҳтинос) бо забони адабӣ фикри худро иброз карда тавонад.

Мо бояд забони тоҷикӣ худро мисли гавҳараки ҷашм эҳтиёт ва ҳифз намоем, зеро маҳз ҳамин забон буд, ки ми имрӯз расидем. Ҳар он дорое доштем, додем, қисме аз сарзамини худро додем ва ягона чизро, ки нигоҳ доштем забон аст. Забоне ҳаст, ки ҳазорсолаҳо пеш Рӯдакиву Фирдавсиву Ҳайёму Ҷомиу Синнову Ҳофиз бо он гуфтаанду навиштаанд. Лоиқ мефармояд:

**Ҳар қас, ки наёфт роҳи
соҳибназарон,
Бояд бираవад ба
маҳфили бебасарон.
Ҳар қас, ки забони
модариро гум кард,
Бояст, ки гум шавад
зи хоки падарон!**

**Некрӯзи ФАЙЗИЗОДА
донишҷӯи соли 1-уми
иҳт. ҳуқуқи байналхалқӣ**

Сармуҳаррир:

**Саъдӣ
Маҳди**

saadi_mahdi@mail.ru

Тарроҳ:
**Ҳамидулло
Азизов**

ҲАЙАТИ ТАҲРИРИЯ:

Насурдинов Э. С. дотсент, декани факултети ҳуқуқшиносӣ; Курбонов Қ.Б. мувонини декан оид ба илм; Сафаров Б.А. дотсент, мудири кафедраи ҳуқуқи инсон ва ҳуқуқшиносии муқоисавӣ; Камолов И. И. дотсенти кафедраи назарияи ва таърихи давлат ва ҳуқуқ; Сулаймонов Ф. С. дотсенти кафедраи ҳуқуқи байналхалқӣ; Ҷаҳонғир С. ассистенти кафедраи ҳуқуқи инсон ва ҳуқуқшиносии муқоисавӣ.

ҲАЙАТИ МУШОВАРА:

Саидов Н. С. Вазири маорифи ҶТ, профессор; Давлатов Ч. М. мушовири давлатии Президенти ҟТ оид ба сиёсати ҳуқуқӣ; Имомов М. С. ректори ДМТ, профессор, узви вобастаи АИ ҟТ; Тоҳиров Ф. Т. профессор, академики АИ ҟТ; Махмудов М. А. профессор, академики АИ ҟТ, раиси Суди Конституционии ҟТ; Асозода Х. профессори кафедраи назария ва адабиёти навини форсии тоҷикӣ факултети филологияи тоҷикӣ; Диноршоев М. профессор, академики АИ ҟТ.

Рӯзнома дар Вазорати фарҳангӣ ҟТ таҳти №0336/рз аз 28-уми февралӣ соли 2013 ба қайд гирифта шудааст. Нишонии идора: ш.Душанбе, Буни Ҳисорак, Шаҳраки Донишҷӯи, факултети ҳуқуқшиносии ДМТ.

Телефон: 985-38-38-67, 918-56-07-07. Төъзод: 1000